

KAZIMIERAS SKEBĖRA

1904 01 12–2003 03 17

Kazimieras Skebėra savo namuose Bagdyšiuose. 1971 m. Iš T. B. Burauskaitės asmeninio archyvo

Kazimieras Skebėra su jį aplankiusiu Viktoru Petkumi. 1988 m. Iš Genocido aukų muziejaus rinkinių

Kazimiero Skebėros prisiminimų knygos „Reikėjo mūsų kančių“ viršelis

Kazimieras Skebėra gimė Ukmergės aps. Musninkų vls. Gelvonėlių k. Felikso ir Karolinos Janukaitytės Skebėrų šeimoje. Tėvai buvo bežemiai pusininkai. Kazimieras buvo vyriausias iš keturių sūnų, gimęs 1904 m. sausio 12 d., tačiau vėliau skelbėsis esąs dešimčia metų vyresnis – neva gimęs 1894 m.

Jaunystėje nedaug mokslų ragavęs, išbandė įvairias profesijas: dirbo kalviu, batsiuviu, šikšniumi, gatvių grindiku, akmenų tašytoju. Nors sakėsi buvęs Nepriklausomybės kovų savanoriu, Klaipėdos krašto sukilėliu ir Lietuvos šaulių sąjungos kūrėju, atsižvelgiant į tikrąją jo gimimo datą, tai mažai tikėtina. Nuo 1934 m. gyveno Kaune. Iš pradžių vertėsi atsitiktiniais uždarbiais, rašinėjo į spaudą, kol 1937 m. pavyko įsidarbinti „Spaudos fonde“, leidusiame „Lietuviškąją enciklopediją“. 1940 m. sovietų valdžiai jį nacionalizavus, dirbo LSSR valstybinėje leidykloje, popieriaus ir kanceliariinių reikmenų bazėje.

Pirmą kartą suimtas 1944 m. gruodžio mėn. ir apkaltintas antisovietinių atsisaukimų ir spaudos platinimu. 1945 m. birželio mėn. Karo tribunolo nuteistas 8 metams lagerio ir išvežtas į Vorkutlagą Komijos ASSR.

1952 m. grįžo į Lietuvą. Įsidarbino puozotoju tuometiniame Dailės institute. Mėgo pasakoti būtas ir nebūtas istorijas, draugavo su studentais, nešdavo jiems knygų iš savo gausios bibliotekos, kurioje turėjo nemažai dar prieškarinio laikais leistų leidinių – Bernardo Brazdžionio, Antano Maceinos, Adolfo Šapokos ir kitų autorių darbų. 1957 m. gruodžio mėnesį suimtas antrą kartą, apkaltintas dalyvavęs neva veikusioje pagrindinėje organizacijoje „Nacionalinis liaudies frontas“. Buvo teisiamas kartu su kitais dešimčia bendrabylių, tarp kurių buvo Viktoras Petkus, Antanas Terleckas, Stasys Stunguryš, Valentinas Ardžiūnas ir kiti garsūs antisovietinio pasipriešinimo dalyviai, nors dauguma jų net nebuvo pažįstami tarpusavyje. Nuteistas 10 metų, iš pradžių kalintas Ozerlage Irkutsko srityje, o nuo 1960 m. – Dubrovlage Mordovijoje. Lagerio draugų liudijimu, K. Skebėra buvo užsiauginęs ilgą, žilą barzdą ir buvo panašus į Mozę. Laisvą laiką skyrė bendravimui, savišvietai. Būtent kalėdamas sovietų lageriuose išmoko užsienio kalbų, įgijo filosofijos, literatūros ir istorijos žinių.

1967 m. gruodžio mėn. paleistas iš lagerio K. Skebėra grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Bagdyšių kaime netoli Bagaslaviškio (Širvintų r.). Dirbo atsitiktinius darbus, domėjosi istorija, kaupė etnografinę medžiagą. Garsėjo kaip puikus pasakotojas. Jo straipsniai, kita kūryba buvo spausdinami savilaidinėje pagrindžio spaudoje. 1978 m., kratos metu pas A. Terlecką radus K. Skebėros rašytus prisiminimus, jis buvo atvežtas į Vilnių, tardomas. Grasinta, kad vėl gali būti uždarytas lageryje. Nepaisydamas to, kad KGB Širvintų rajone akylai sekė kiekvieną jo žingsnį, aktyviai bendravo su kitais antisovietinio pagrindžio dalyviais, ypač Lietuvos Helsinkio grupės steigėju V. Petkumi, palaikė ryšius su kraštotyrinio judėjimo aktyvistais, dalyvaudavo Rasos šventėse Kernavėje. Užfiksavo sovietinis saugumas jį ir garsiajame 1987 m. rugpjūčio 23 d. Lietuvos laisvės lygos mitinge prie A. Mickevičiaus paminklo, kai pirmą kartą viešai paminėtas 1939 metų SSRS–Vokietijos slaptųjų protokolų pasirašymas.

XX a. 9-ojo dešimtmečio pabaigoje apsigyveno Vilniuje. 1990 m. „Minties“ leidykla išleido jo prisiminimų knygą „Reikėjo mūsų kančių“, kurioje aprašomos sovietinės represijos, kalinimas lageriuose ir juose sutikti žmonės. 1998 m. „Naujasis lankas“ išleido kitą K. Skebėros knygą – „Prisimenu ir amžininkai pasakojo“, kurioje tikri įvykiai ir pavardės iš tarpukario Lietuvos gyvenimo supinti su pramanytais.

Nepaisant lakios fantazijos ir vizijų jo pasakojimuose ir atsiminimuose, amžininkų buvo vertinamas kaip eruditas, bibliofilas ir memuaristas. Dar 1991 m. Širvintų miestelio ir apylinkių tikinčiųjų iniciatyva prie apgriuvusios K. Skebėros trobelės Bagdyšių kaime pastatytas ir pašventintas kryžius jo kančioms atminti. 2012 m. Širvintų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos Bagaslaviškio filiale atidarytas Kazimiero Skebėros literatūrinis muziejus.

Mirė K. Skebėra Vilniuje 2003 m. kovo 17 d. Palaidotas Šiaulių kaimo (Širvintų r.) kapinėse.